

VEN E.. TIË

EEN REISGIDS VOOR HEDONISTEN

SERGE
SIMONART

BORGERHOFF
& LAMBERIGTS

Alle locaties die aan bod komen in dit boek staan op een digitale kaart. Scan bovenstaande QR-code en ontdek waar in Venetië je welke hotels, palazzi, steegjes... kunt vinden en stippel zo in een mum van tijd je reisplan uit.

INHOUD

DEEL I

Verdwalen tussen palazzi 27

DEEL II

Mysterieus Venetië..... 143

DEEL III

Evenementen..... 161

DEEL IV

Musea 211

DEEL V

Winkelen, eten en drinken 259

DEEL VI

Alberghi 315

DEEL VII

Op het water..... 347

Benvenuto

Ik dacht dat ik genoeg talent had om om het even wat adequaat te beschrijven, maar in het geval van Venetië is er geen beginnen aan,' schreef Charles Dickens aan zijn vriend John Forster. Als een grootmeester als Dickens al forfait geeft, wat moet ik dan? Toch een poging.

Soms spruit uit iets slechts toch iets goeds voort. Daarom wil ik eerst uit het diepst van mijn hart Attila de Hun en zijn collega-barbaren, de Visigoten, bedanken, want zonder hun jarenlange terreurbewind op het vasteland had Venetië nooit bestaan. Het waren immers duizenden door hen opgejaagde vluchtelingen die tussen de vierde en de zevende eeuw na Christus in de lagune kwamen schuilen en daar op een handvol eilandjes iets begonnen te bouwen dat we nu kennen als Venetië.

Vanuit de lucht lijkt Venetië een aan de lagune ontsproten fabeldier in de vorm van een vis, toepasselijk voor een op het water gebouwde stad. Venetië is een unieke en aparte plek. Zo voelen de trotse Venetianen zich ook: noem een Venetiaan nooit Italiaan, zijn stad werd – onder protest, en enkel op papier – pas in 1866 deel van het land Italië. Nog steeds bestaat een beweging

voor een kaars). Nu kom je met 1000 euro amper toe. Een rondvaart van een uur in een gondel kostte 1 frank, nu betaal je meer dan 100 euro voor een half uur. In 1883 kon je nog een gondel per dag huren en de roeiers laten wachten terwijl je op het Lido zwom. Nu kunnen Jeff Bezos en Bill Gates dat nog steeds, mits ze de maand daarop droog brood eten. Je kon toen ook bij Venetiaanse winkeliers 'tot de helft afbieden'. Dat nu proberen, wekt enkel schamper hoonlachen op. Eén item had elke toerist toen op zak: Fidibus, een middel om muskieten te verjagen. Het lokale water mocht 'enkel angelengd met sterke wijn' gedronken worden. Er werd gewaarschuwd voor 'vallende brokstukken' aan het Dogepaleis. Discreet maar veelzeggend meldde Murray ook waar toeristen konden protesteren in geval van onbetamelijk gedrag: 'Met name op het Lido is de scheidingslijn tussen het strand van de dames en dat van de heren onvoldoende gemarkeerd en daar maken lokale louche figuren misbruik van, de Venetiaanse autoriteiten moeten hier dringend paal en park aan stellen!' Dames mochten sowieso 'nooit op eigen initiatief de publieke ruimte betreden zonder escorte'.

Is Venetomaan een woord? Nu wel. Dit is een reisgids voor aspirant-Venetomanen wier hedonistische ziel hunkert naar verfijning – *La Dolce Vita in La Serenissima*. Venetië is een stad van superlatieven. Maar niet de banale: níét 'hoogst', 'grootst', 'duurst'. We zijn niet in Dubai. Nee, Venetië imponeert op een andere, subtielere, meer bezielde manier.

Ik verontschuldig mij alvast voor de foto's waarop ik te zien ben: we leven helaas in een tijdperk waar bluffen-

de pseudo-would-be-influencers op talloze websites en socialemedia-reisbestemmingen aanprijzen waar ze zelf nooit zijn geweest, maar die ze gemakzuchtig *copy-paste* overnamen van weer andere websites en accounts. Ik verbleef opgeteld meer dan een jaar van mijn leven in Venetië en ter voorbereiding van deze reisgids werden daar recent nog vijf studiereizen aan toegevoegd. In dit boek leest én ziet de reiziger dat ik uit ervaring spreek. Je moet eerst te horen krijgen dat Antiche Carampane bestaat, voor je het kan googelen. En wat de beste tafel is en op welke dag je het best gaat en welke dag vooral níét, is de meerwaarde van een opmerkelijke gids die daar talloze keren was. Algemene richtlijnen op sociale media zijn zinloos. Zo las ik op Tripadvisor 'eet nooit aan San Marco, als Jood zou ik zelfs Hitler niet naar deze restaurants hebben gestuurd!' Toegegeven, in die buurt zijn heel wat toeristenvallen, maar de keuken van Florian is wel goed, en die van Quadri (het restaurant boven) en Glam in Palazzo Venart zijn subliem.

Nu je deze reisgids al gekocht hebt, kan ik wel be-
kennen: eigenlijk is dit boek grotendeels overbodig. In
een andere reisgids las ik deze absurde zin: '5 plekken
die toeristen nooit zullen vinden'. Vervolgens somde de
auteur ze op... in een reisgids voor toeristen! Venetië is
klein, alles wijst zichzelf uit, en de grootste beloning,
het grootste plezier is erin rond te dwalen en de stad
je te laten overspoelen, ze jou laten overkomen, ze op
jou laten inwerken. Venetië is de enige stad ter wereld
waar je dromend en turend kunt rondwandelen zonder
overreden te worden. Profiteer van dat gegeven. Weersta

de neiging om Google Maps of Waze te gebruiken – ik
zie elke dag hele horden mensen rondlopen die naar hun
schermpje kijken en zo de details van talloze prachtige
gebouwen missen.

La Serenissima

De mens heeft, uit nood of uit hoogmoed, woningen gebouwd op bergspitsen, in ravijnen, aan de voet van vulkanen, op het ijs, in bomen, in grotten en in jungles... De mooiste stad ter wereld bouwen boven op wat de facto een moeras is, vereist noodzaak en wanhoop, maar ook durf, visie en groot vernuft.

Het moet proefondervindelijk gegroeid zijn: een vluchteling heide een paal in de modder, of nog dieper in de *caranto*, samengeperste lagen klei. Honderd palen bleken een hut te kunnen dragen, duizend palen een huis van steen, tienduizenden palen een kapel of een paleisje... Na verloop van tijd bleek dat palen die niet aan zuurstof werden blootgesteld niet rotten. Die aanpak evolueerde, verfijnde, de Venetianen voegden *zattaron* toe, een vloerbedekking als tussenlaag, en istrische steen, die bestand bleek tegen water en zout. De kroon op het werk, een millennium na die eerste probeersels: het miljoen boomstammen, nodig om de Redentorekerk te ondersteunen. Al lijkt me dat vaak geciteerde 'miljoen' een overdrijving, dat aantal boomstammen is op die fysieke oppervlakte simpelweg niet realistisch. Maar als je erbij stilstaat, en

stel dat je ondergronds kon kijken, dan steunt deze hele stad vijftienhonderd jaar later wel degelijk nog steeds op een enorm woud van miljoenen boomstammen. ‘Titanenarbeid’ is hier een eufemisme.

Deel van de pracht van Venetië is *trompe-l’oeil* of blufpoker. Een te hoog, te zwaar palazzo dat volledig uit loodswaar marmer bestaat, zou verzakken. Daarom werden vaak enkel de voorgevels uit zware steen vervaardigd, is de vloer die massief marmer lijkt in werkelijkheid een laagje *terrazzo alla veneziana*, en is, ondanks kerktorens en enkele reusachtige palazzi, Venetië in essentie een stad van laagbouw – ook dát draagt bij tot de sfeer.

Tussen wat initieel 124 eilandjes waren, werden naargelang de bron 355 tot 450 bruggen gebouwd. Venetië is een dorp, een zakdoek groot, maar met 161 kanalen, 71 musea, 237 pleinen, meer dan 100 kerken en honderden sfeervolle straten en stadspaleizen ben je wel even zoet.

De grote aantrekkingskracht van Venetië is dat beton, staal en plastic er niet overheersen, en dat je er ook nu nog door het voorbijgeconsacreerde millennium kan flaneren, omringd door monumentale en sacrale schoonheid, in relatieve stilte en in de wetenschap dat je veilig bent in een autovrije stad. En in dit mythische historische decor ben je nergens meer dan tien meter verwijderd van water, van een museum, van een palazzo, van een prachtig panorama.

De Venetianen ontwikkelden al vroeg een eigen hiërarchische structuur, met bovenaan de *nobili* (adel en patriciërs), gevolgd door *cittadini* (de bourgeoisie en de rijke handelaars) en *popolani* (het plebs). Ruwweg 200 machtige

families, wier huwelijken en banden werden genoteerd in het *Libro d’Oro*, bepaalden het beleid. Nieuwe rijken konden zich later inkopen. De *Maggior Consiglio* verkoos een doge, die meestal oud was, dus niet alleen wijs en ervaren, maar ook minder een bedreiging dan een jonge ambitieuze stier.

Bastaardkinderen van adellijke personen konden geen aanspraak maken op een plaats in de Raad – er waren zoveel bastaards dat daarvoor in 1422 een speciale wet gestemd moest worden. Overtollige dochters werden gedumpt in het klooster – in Santa Caterina, Sant’Alvise, Sant’Andrea, Spirito Santo en San Zaccaria was het percentage nonnen met blauw bloed 100%. Enige inteelt en vriendjespolitiek werd wel oogluikend toegestaan, enkele families leverden meer dogen dan andere: Contarini (14), Foscari (7), Querini (6), Gradenigo (5), Moresini (5)... Via de handel en hun galeischepen, die zachte dwang uitoefenden waar diplomatie faalde, veroverden de Venetianen de wereld. De Venetiaanse dukaat was de euro van die tijd. Alles ging goed tot Napoleon in 1797 de stad innam. De laatste doge, Ludovico Manin, nam zijn ceremoniële *corno* of *zoglia* van het hoofd met de woorden: ‘Dit ding mag weg, het heeft geen nut meer.’ Manin kreeg in de volksmond meteen de bijnaam *Sior Spavento* – Heer Angsthaas.

Bevroren in de tijd

V enetië heeft de voorbije eeuwen de elders overheersende veranderingsdwang weerstaan en lijkt onaangetast, alle pracht van de voorbije eeuwen intact bewaard. Dat is schijn, want door de tijd heen veranderden gebouwen wel degelijk. Uitgewoonde palazzi uit de middeleeuwen werden vervangen door de nieuwe mode van 1645 of 1837. Privépalazzi werden hotels: Ca' Da Mosto was in de achttiende eeuw Albergho Leon Bianco, Ca' Farsetti was een eeuw later Hotel Gran Bretagna, ook Ca' Contarini del Bovolo was een hotel, en Ca' Giustinian was in de negentiende eeuw de exclusieve Albergo d' Europa.

Andere palazzi werden hospitalen, scholen of kantoorgebouwen. Het Ospedale Incurabili werd later een militair depot en nog later een gevangenis. Legendarische authentieke pensions zoals Casa Frollo werden opgeslorpt door concerns zoals het Bauer. En hier en daar, met name in de periode 1930-2000, lieten corrupte politici toe dat patrimonium werd verkwanseld of dat moderne lelijkheid werd gebouwd door eigentijdse architecten die zo vadermoord pleegden op hun illustere voorgangers.

Het is een feit dat bijna alle charmante, interessante, melancholische, memorabele en getalenteerde mensen vroeg of laat haast instinctief in Venetië zijn aangespoeld. Zij koesterden deze stad als was ze een bron van troost. De ontheemden, de gekwetsten en de elders ontgoochelden vonden blijkbaar in Venetië iets dat geen enkele andere plek op aarde hen kon bieden.

HENRY JAMES

Gloria passata

Ook al investeert het stadsbestuur jaarlijks vele miljoenen in de restauratie en renovatie van cruciale plekken, toch overheerst in Venetië een indruk van verval en vergane glorie.

Op papier sluiten schoonheid en verwaarlozing elkaar uit, maar vreemd genoeg dragen de schurftige gevels, de afgebladderde bezetting en de verzakte muren net bij tot de superieure esthetiek van La Serenissima: het verval vergroot het mysterie.

In Venetië versmelten minstens een dozijn bouwstijlen in verschillende gradaties van verval tot een onwrikbare eenheid: er zijn palazzi met vier verschillende verdiepingen uit evenveel eeuwen, en toch wekken die de indruk van één specifieke architecturale visie. Het lijkt alsof Venetië ooit zélf heeft beslist hoe het er wilde uitzien, en architecten door de eeuwen heen slechts slaapwandelen die initiële glorieuze visie hebben uitgevoerd.

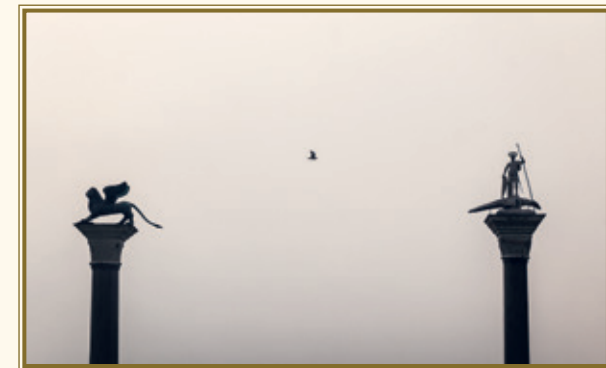

PIAZZA SAN MARCO

Het San Marcoplein is een potpourri van sublieme gebouwen, de overtreffende trap van een grote markt of stadsplein elders: de Basilica, het Palazzo Ducale, het Museo Correr, de Campanile, de Torre del'Orologio, de Leoni, de Biblioteca Marciana, de Procuratie Nuove, de twee zuilen waarop respectievelijk een leeuw brult en een krokodil door Sint-Theodorus wordt verslagen, de iconische caffè's Florian,

toon konden onderscheiden: de *marangona*, die het begin en het einde van de werkdag luidde; de *nona* om precies twaalf uur; de *mezza terza*, die de senatoren ontbood; de *trottiera*, die een zitting van de Raad aangaf; en de *malefico*, die een executie aankondigde. Aan de Campanile demonstreerde Galileo in 1609 de eerste telescoop aan doge Leonardo Donà. Tot het midden van de negentiende eeuw werden misdadigers opgehangen in

Quadri en Lavena... Allemaal op één plein. Alle andere pleinen in Venetië, hoe groot of mooi ook, heten *campo*, dit is de enige *piazza*. In vroeger eeuwen, toen Venetië (en niet Britannia) *ruled the waves*, stond geen limiet op het budget voor marmer, edelstenen, mozaïek en bladgoud, en geen rem op de verbeelding van ontwerpers en architecten. Dat een groot deel van wat je ziet geroofde oorlogsbuit was, dus pure diefstal, bedek ik even met de mantel der liefde.

In de Campanile galmden eeuwenlang klokken waarvan de Venetianen precies de

een kooi die van de Campanile bungelde, of tussen de twee zuilen op de Piazzetta (het kleinere plein opzij, grenzend aan het water). Nog steeds maken bijgelovige Venetianen een ommetje, liever dan tussen die zuilen door te lopen.

Deze aanblik is een van die belevenissen waarvan ik wou dat ik ze nog eens voor het eerst kon zien. Ik probeer altijd de apotheose van Venetië zo lang mogelijk uit te stellen – uiteindelijk beland je toch op het San Marcoplein en dan is het opnieuw een openbaring.

Handwritten text in cursive script, likely a caption or description of the photograph, spanning the width of the image.

PALAZZO DUCALE

Piazza San Marco 1
www.palazzoducale.visitmuve.it

Dit Dogepaleis werd boven op de overblijfselen van het vorige gebouw, dat afbrandde tijdens een revolutie in de tiende eeuw. Zelfs de binnenplaats van het Palazzo Ducale is adembenemend, met z'n Porta della Carta, het zicht op de koepels van de Basilica, en de Scala dei Giganti (de trap van de reuzen, waar ceremonieel dogen werden gekroond en één doge even ceremonieel werd onthoofd). Koning, keizer, paus of admiraal, de doge wachtte bovenaan de trap, geen sprake van dat hij zou afdalen.

Boek absoluut de fascinerende *Itinerario Segreto*-toer met gids: niet alleen vermijd je zo de file, maar je krijgt toegang tot plekken waar voorheen enkel de doge en zijn medewerkers kwamen. De rondleiding begint aan de *pozzi* (de gevangencellen voor mannen op het gelijkvloers, waar spionnen, moordenaars en verraders vrijwel zeker stierven van ontbering, of omdat hun cel overstromde of bevroor), en voert langs vergaderzalen, privévertrekken van de doge, een martelkamer, de zolder met wapenmuseumpje en de *piombi*, de cellen voor *signori capi* onder het dak, inclusief die waaruit Giacomo Casanova ontsnapte. Niet alles is 100% authentiek,

omdat het Dogepaleis pas in 1923 een museum werd, na eerdere plunderingen door Franse, Oostenrijkse en Duitse bezetters.

In het Dogepaleis hangt ook een fresco van Sint-Kristoffel, besteld door een bijgelovige doge die dacht dat wie daarnaar keek, die dag niet kon sterven.

Op het hoogtepunt van de macht van Venetië in de zestiende en zeventiende eeuw, zetelden tot 2000 edellieden in de Maggior Consiglio, allen blauw bloed dat ouder was dan 25 jaar – tenzij zo'n edelman beneden zijn stand was getrouwd. Een aandoenlijk detail: in de Sala del Maggior Consiglio werkte Tintoretto twintig jaar lang aan het afbeelden van honderden heiligen. De dag voor het werk was voltooid, stierf zijn dochter. Zij werd afgebeeld terwijl ze ten hemel wordt opgenomen.

Let als je buiten komt ook op de zuilen van de loggia op het gelijkvloers: die zijn allemaal min of meer wit... op twee na. Staand tussen die twee zuilen sprak de doge doodstraffen uit (meestal voltrokken tussen de grote zuilen op de Piazzetta), waarop, zo wil de legende, die twee zuilen rozerood kleurden van het vergoten bloed.

BASILICA

Piazza San Marco 328
www.basilicasanmarco.it

Op de hoek van de Piazzetta dei Leoni en de Piazza San Marco staat misschien wel de mooiste kerk ter wereld, zeker de meest ongewone en een van de oudste: de bouw begon in 1063 en sleepte twee eeuwen aan.

Kennis is macht: het altaarstuk van puur goud werd nooit gestolen, zelfs niet door plunderende Franse soldaten, die dachten dat het slechts goudverf was. Ook de nazi's grepen ernaast: tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het verborgen in een schuur in Umbrië. Het gebeente van de heilige Marcus werd verstopt in een pilaar.

Op het balkon staan duplicaten van de Quadriga, het vierspan dat door de Venetianen werd geroofd en hen later door Napoleon weer ontnomen – de latere plunderaar steelt van eerdere plunderaars. Toen de christelijke Venetianen bouwmaterialen roofden voor hun basiliek, gold blijkbaar tijdelijk het christelijke gebod 'Gij zult niet stelen' niet. De originele bronzen paarden uit de derde eeuw staan binnen, sinds men inzag wat zure regen kan aanrichten. De paarden zijn het eerste en grootste voorbeeld van de verlorenwasmethode, waarbij niet een smid of beeldhouwer het beeld vormt, maar gesmolten metaal in een mal wordt gegoten. Op die Loggia dei Cavalli, naast de paarden, stond de doge als hij het volk wilde toespreken.

Het ware woelige tijden. In 1171 had de Byzantijnse keizer meer dan 60.000 christenen vermoord. In 1204 leidde de doge een

kruistocht die bedoeld was voor Jeruzalem, om naar Constantinopel, dat grondig werd geplunderd. Rechts van de Basilica staat nog meer geroofde buit: de vier in donkerrode steen uitgevoerde handelaars en de twee zuilen ernaast werden na de Vierde Kruistocht 'ingevoerd' vanuit Constantinopel. Ook de leeuw op de grote zuil aan de Molo werd geroofd van Etrusken of Perzen – de Venetianen lasten er vleugels aan.

Ik speel graag het historische spel 'Waar ik nu sta...' Wat vond hier, exact waar wij nu staan, ooit plaats? In de Basilica kan je op een rode steen staan, exact waar in 1177 keizer Barbarossa knielde voor paus Alexander III. Er wordt gefluisterd dat ergens in de Basilica ook de steen wordt bewaard waarop Johannes de Doper werd onthoofd – zie *Salomé*, het toneelstuk van Oscar Wilde, de opera van Johan Strauss en de film van Al Pacino.

Een onorthodoxe manier om de wachtrijen én het inkomgeld te vermijden, is op het uur van een eredienst binnengaan aan de zijkant, langs de Porta dei Fiore. Maar ook God heeft buitenwippers, en als de strenge koster je taxeert als toerist en daarna pas als zondaar (al vinden Venetianen snel dat die twee termen synoniemen zijn), dan heb ik niets gezegd. Die aanpak is aanvaardbaar in de herfst en de winter, dan is de mis ook het meest mysterieus. En moet de kerk niet openstaan voor vreemdelingen? Misschien zijn het wel vermomde engelen?

TORRE DELL' OROLOGIO

Piazza San Marco 30124
www.torreorologio.visitmuve.it

Ik raad aan om de kleine Torre Dell' Orologio te bezoeken – enkel met gids en lang vooraf te reserveren. Sinds de vijftiende eeuw geeft deze strategisch geplaatste klok de tijd aan, en tot 1990 woonde de klokkenluider hier met zijn gezin, in twee piepkleine kamertjes maar wél op het San Marcoplein. De ingang is een bruine deur vijf meter diep in de *Marzarie* (Venetiaans dialect voor *Mercerie*, de langste winkelstraat van Venetië, die zich richting Rialto kronkelt).

Het mechanisme van de klok geeft ook de fasen van de maan aan – die bepalen immers het tij, cruciale informatie voor een stad die op het water werd gebouwd en waarvan de macht samenhangt met haar suprematie op zee. Je ziet de eerste 'digitale' klok, waarvan de cijfers elke vijf minuten wijzigen.

Maar vooral het uitzicht vanop het dak is fenomenaal: je staat dan aan de voet van de twee bronzen klokkenluiers, met een panorama van 360 graden dat reikt van de bronzen paarden op het balkon van de Ba-

siliek over de Molo, het San Marcoplein en heel Venetië. Het zal de aandachtige kijker opvallen dat voor één aspect van de anatomie van de klokkenluiers niet op brons werd bespaard: hun geslacht is – in schril contrast met de micropenisjes op talloze Griekse en Romeinse beelden – bepaald fors te noemen. De Raad van Tien wilde de diplomaten van vreemde mogendheden die hier werden rondgeleid inprenten: wij Venetianen zijn échte mannen, met ons wordt niet gesold.

En dan zijn er de houten poppen die op feestdagen een rondje maken, een beetje zoals de poppetjes van een koekoeksklok. De beeldjes die nu defileren zijn replica's, de originelen staan binnen. Een van hen is een moordenaar. In de zeventiende eeuw voerde een werkman een herstelling uit toen de poppen, die toen nog elk uur verscheenen, iets vroeger dan verwacht naar buiten kwamen... Eén pop duwde tegen de voorovergebogen hersteller, die vijftien meter lager doodviel. Timing is alles, zéker op een klokkentoren.

PONTE DE RIALTO

De eerste houten ophaalbrug over het Canal Grande rustte op in de modder gedreven palen – te zien in de Accademia, op het schilderij *De genezing van de dwaas* van Carpaccio. Ze bezweek in 1444 onder het gewicht van duizenden nieuwgierigen die erop waren samengetroept om de oogverblindende markiezin van Ferrara te zien voorbijvaren. Nomen est omen: na een wedstrijd waaraan ook Palladio, Sansovino en Michelangelo deelnamen, werd de nieuwe Ponte di Rialto in 1591 voltooid door Antonio Da Ponte. Sceptici en ongeduldige kooplui beweerden dat de brug pas klaar zou zijn ‘als het mannelijke geslacht nagels krijgt of het vrouwelijke vuur vat’. Da Ponte had gevoel voor humor: hij liet in de gevel van het Palazzo dei Camerlenghi bas-reliëfs aanbrengen waarop die beweringen werden afgebeeld.

Architect Da Ponte overspande het veertig meter brede kanaal met één enkele boog. Dat was nooit eerder gelukt, en bijgelovige Venetianen durfden eerst niet over de brug te stappen uit angst dat ze zou instorten. De mercantiele Da Ponte was zo sluw geweest om in zijn ontwerp op de brug ook een paar dozijn winkels te voorzien: met de belasting die de overheid daarop kon in-

nen, zou de brug zich na verloop van tijd terugverdienen.

De namen van de kades rondom de Rialtobrug herinneren nog aan de waren die hier werden verhandeld: Riva del Ogio (olijfolie), Riva del Carbon (kolen), Riva del Vin (wijn)...

De nabijgelegen vismarkt was in vroeger eeuwen een *bazar* waar vooral specerijen, juwelen en zijde uit de Oriënt werden verhandeld. De markt was toen niet overdekt, de loggia die je nu ziet kwam er pas in 1907, vandaar de neogotische lantaarns.

Tussen de brug en de markt staat een enorm wit gebouw dat lang een gevangenis was met dikke vervlochten tralies voor de ramen, gevangenen kwamen niet toe met één zaag.

Op het plein, tegenover de San Giacomettokerk, staat de Piera del Bando (de kleine pilaar, met als opstapje een knielende voorovergebogen man): hier werden de doodstraffen en andere prettige berichten van overheidswege omgeroepen. Een vaak uitgevoerde straf, die ook gold als volksvermaak, was de veroordeelde roeden te laten lopen tussen het San Marcoplein en de Rialto. Een nuttige tip voor wie met lastige pubers reist.

PONTE DEI SOSPIRI

De Engelsen beweren dat het Lord Byron was die de naam 'Brug der Zuchten' bedacht, omdat gevangenen, die na hun veroordeling van het Dogepaleis naar de cel werden gevoerd, door een van de raampjes in de brug met een diepe zucht een laatste blik op de lagune en de vrijheid konden werpen. Maar de Venetianen noemden deze brug al eeuwen zo, Byron nam hun term over in zijn gedicht. Je kan zelf door de brug lopen als je de Itinerario Segreto-toer boekt.

Probeer van de Brug der Zuchten te genieten buiten de spitsuren. De kijkfile beslaat

tijdens het hoogseizoen bijna de hele dag, behalve heel vroeg 's ochtends. 's Avonds laat is het beste voor de sfeer, en daarna nog een drankje, vlakbij in de hal van het Danieli, of als laatste een gondelvaart maken, vlak voor de gondeliers naar huis gaan. Mijd weekends, want dan incasseer je boven op de verre buitenlanders ook nog de dagjestoeristen uit de streek wier woonst op minder dan een uur of twee treinen of rijden van Venetië ligt. Op die momenten worden toeristen door de politie aangemaand (*Avanti! Avanti!*) om meteen na het nemen van de obligate selfie door te schuiven.

